שבעת ימים פרק ראשון יומא

דילמא אתי לאפרושי מן החיוב. תימה לי הא איכא טובא דמדאוריימא לא מיחייב ורבנן גזרו בהן ולא חיישינן דילמא אתי לאפרושי מן הפטור על החיוב כגון הלוקח מעם הארץ וי"ל כיון דלא תקינו לאפרושי תרומה גדולה ואפילו מעשרות נמי דתקינו לאפרושי מפריסין והן שלו איכא היכירא טובא דהוי מדרבנן ולא אתי לאפרושי מן הפטור על החיוב וכן הא דאמר פ"ק דביצה (דף יג.) הכנים שבולים לעשות מהם עיסה אוכל מהן ערלי ופטור אבל אם לאכול קבע חייב דשרו למיכל מינייהו ערלי בלא מעשר איכא היכירא דמידי דמיחייב מדאוריימא אסור לאכול אפי' ערלי אחר מירוח כדתנן בפ"ק דמסכת פיאה (מ"ו) מאכילין לחיות ולעופות עד שימרח אבל בחר מירוח לא וכל אכילת בהמה חשיב אכילת ערלי וא"ת והא תקינו להפריש על תבואה שלקח מן הנכרי למ"ד יש קנין לנכרי להפקיע מיד מעשר ולא חיישינן דילמא אתי לאפרושי מן הפטור על החיוב וי"ל בתבואת נכרי ליכא דעתי וכן יש לתרץ על תבואת חוצה לארץ שהיו מפריסין ממנה תרומה ומעשר עד שלא בא הרוכים ובילוה כדאיתא בירושלמי דליכא דעתי ועליה שלינו נקוב נמי דחייב מדרבנן הא אמרינן בפ' האשה רבה (יבמות דף פט.) גבי משאינו נקוב על הנקוב תרומה ויחזור ויתרום בתרי מני ליית בחד מנא לא ליית אבל הכא אי מחייבינן ליה לאפרושי טעי וסבר דמדאוריימא חייב דמי מפיס לידע איזו דירה קבועה דאוריימא דכיון דבההוא שעתא דיירי בה בקבע ואזו דמחייבינן לה במעשר סבר דדירה גמורה משבינן לה ואתי לאפרושי מן הפטור על החיוב:

רבנן סברי גזרינן שאר ימות השנה. וה"פ שבה היתה דירה שבעה להכי גזרינן שאר ימות השנה אטו הכך ז' אמר רבי יהודה והלא כמה לשבות שהיה בהן בית דירה לפעמים לשום צורך ואפי' הכי לא גזרינן בהן שאר ימות השנה אטו הכך יומי אלא לשבת פרהדרין גזירה אע"ג דלרבנן נמי גזירה היתה כדפי' הכי קאמר ר' יהודה גזירה אחריתי שלא יאמרו כ"ג חבוש בבית האסורין הוא:

רבנן סברי גזרינן ור' יהודה סבר **לא** גזרינן. כן היא גי' רש"י ופירוש דאדלעיל קאי אלשבת פרהדרין והשתא לא מיקשי דר' יהודה אדר' יהודה אדר"י מוקי לברייתא דסוכה כז' ימי החג דאי לאו הכי לא הוה משני מידי ממאי דפרכינן מעיקרא וא"כ בלא לישנא דברייתא דסוכת החג בחג מיקשי לאביי דעל כרחך בחג איירי ועוד דוחק הוא לומר דכי קאמר לעיל וכי תימא מדרבנן לריכא למימר גזירה אטו דירה גמורה קשה א"כ לעיל נמי בלשבת פרהדרין נעשרך לפרש גזירה דר' יהודה אטו דירה גמורה כי הכא ואם כן לא הוי כי מסקנא דמפרשינן משום שלא יאמרו כ"ג חבוש הוא ועוד אי גזרינן בלשבת פרהדרין אטו דירה גמורה א"כ בשאר כל הלשבות נמי שהיה בהן בית דירה אמאי לא הוה להן מזוזה ניגזור אטו דירה גמורה מיהו זה טוכל לישב דהכי פריך והלא כמה לשבות שהיה בהן דירת ערלי כגון לשבות שהיו שומרים בלילה ולא ביום שלא היה להם מזוזה ואם תימא דבדירת ערלי הוי מייב דאוריימא בשעת דירה א"כ הכך נמי ליתיינו בלילה אלא ע"כ גזירה דרבנן היתה אטו דירה גמורה והך דהיה בה דירת ז' ביממא ולילה מיתלפא בדירה גמורה אבל הכך לא מיתלפין הלכך לא גזרו בהן ועוד קשה מאי הא דפריך והא סוכת החג בחג קתני דמשמע דלא פריך אלא מדקתני בחג אבל אי הוה תני סוכת החג סתמא לא הוה קשה ליה ואמאי דאעפ"כ מיקשי ליה ההיא דלעיל מחייבי רבנן אף בשאר ימות השנה ולא מצי לאלוק בין סוכה לשבת פרהדרין כמו שמילקתי לעיל דא"כ מאי פריך והא סוכת החג כו' לימא דרבנן אע"ג דגבי לשבת פרהדרין גזרי אפי' בשאר ימות השנה בסוכת החג פטרי אפילו בחג משום דסוכה לא משיבא דירה כולי האי כלשבת פרהדרין אלא על כרחך אביי ורבא לית להו האי סברא לאלוק בין סוכה ללשבת פרהדרין ואדרבה הכי הוה ליה למימר דר' יהודה אדרבי יהודה קשיא דרבנן אדרבנן לא קשיא דמתוך תירוצו של אביי שהוא בא לאתרץ לרבי יהודה קשה טפי דרבנן מדמעיקרא דאפילו בלא שיעור דאביי קשיא דרבנן אפילו כי מוקמינן לשני הברייתות בשבעה כ"ש לאביי דאמר דרבנן מחייבי לעיל אפילו בשאר ימות השנה והכא פטרי אפילו בחג ועוד כיון דרבנן דלעיל לא מחייבי אלא משום גזירה ורבי יהודה לא אתא לאיפלוגי עלייהו אלא בהא דאין הטעם משום גזירה דשאר ימות השנה אטו ז' אלא משום שמא יאמרו כהן גדול חבוש הוא אם כן לא הוה ליה למימר בהאי לישנא לשבת פרהדרין גזירה היתה כיון דלרבנן נמי גזירה היתה אלא מיבעי ליה לפרושי הגזירה שלא יאמרו כהן גדול חבוש הוא ועוד בכל הספרים ישנים שראיתי גרסי' בהו אפיכא דרבנן סברי לא גזרינן ור' יהודה סבר גזרינן ונראה לי כל הסוגיא בע"פ דהאי דקאמר וכי תימא מדרבנן היינו משום שמא יאמרו היושב בסוכה בחג חבוש הוא בבית האסורין וכו' עד בשבעה כולי עלמא לא פליגי בין בלשבת בין בסוכה כי פליגי בשאר ימות השנה בין בלשבת בין בסוכה רבנן סברי לא גזרינן והכי פי' גבי לשבת חוץ מלשבת פרהדרין שבה היתה דירה פי' בשעה שבה היתה דירה דהיינו כל ז' ותו לא מיחייבא מדאוריימא אבל גזירה לרבנן לית להו אמר ר' יהודה לדידכו דאמריתו דכל ז' מדאוריימא והלא כמה לשבות שהיה בהן דירת ערלי כזו ולא היה להם מזוזה ואפי' בשעה שהיה בהן דירה אלא לשבת פרהדרין גזירה היתה שלא יאמרו כ"ג חבוש וכיון דמההוא טעמא הוא היה לה מזוזה כל השנה כי היכי דתיפרסם מילתא לכל דדירה מעליתא היא ולא יאמרו כהן גדול בבית האסורים הוא חבוש ובגי סוכה נמי שבעה דחג כולי עלמא לא פליגי דחייב לרבנן מדאוריימא ולרבי יהודה מדרבנן כמו לגבי לשבת פרהדרין כי פליגי בשאר ימות השנה רבנן לא גזרו שאר ימות השנה אטו חג ור' יהודה גזר שלא יאמרו היושב בסוכה בחג חבוש בבית האסורין הוא ויש בדבר גנאי וכזוי מלוה וגרלה כאילו הקב"ה מעורים על ישראל וחובשן בבית האסורים להכי חיישת במזוזה

דילמא אתי לאפרושי מן החיוב על הפטור ומן הפטור על החיוב אלא אמר אביי בשבעה דבולי עלמא לא פליגי דמיחייבא כי פליגי בשאר ימות השנה רבנן סברי גזרינן שאר ימות השנה אטו שבעה ור' יהודה סבר לא גזרינן א"ל רבא והא סוכת החג בחג קתני אלא אמר רבא בשאר ימות השנה כ"ע לא פליגי דפטורה כי פליגי בשבעה וסוכה טעמא לחוד ולשבה טעמא לחוד סוכה טעמא לחוד רבי יהודה לטעמיה דאמר [1]סוכה דירת קבע בעינן ומיחייבא במזוזה ורבנן לטעמייהו דאמרי סוכה דירת עראי בעינן ולא מיחייבא במזוזה ולשבה טעמא לחוד רבנן סברי דירה בעל כרחה שמה דירה ורבי יהודה סבר דירה בעל כרחה לא שמה דירה ומדרבנן הוא דתקינו לה שלא יאמרו כהן גדול בבית האסורין מאן תנא להא דתנו רבנן

אלא אמר אביי. כשבעת ימים של פרישה לא פליג ר' יהודה דודאי מיחייב דומיא דסוכה: **כי פליגי בשאר ימות השנה.** רבנן סברי גזרינן שאר ימות השנה אטו שבעה ור' יהודה סבר לא גזרינן אלא בשבת פרהדרין בשאר ימות השנה היה לה מזוזה כדי שתהא מוחזקת לכל יודעיה כבית דירה גמורה שלא יאמרו על הכהן בשבעת ימי הפרישה בבית האסורין חבוש: **והא סוכת החג בחג קתני.** ופטרי רבנן אלמא בשבעה נמי איכא למאן דאמר: **כי פליגי בשבעה.** בין בלשבה בין בסוכה והפוטר כאן מחייב כאן והחליפו דבריהם: **וסוכה טעמא לחוד כו'.** ר' יהודה לטעמיה דאמר במסכת סוכה (דף ז:) דירת קבע היא והכשיר סוכה גבוה מעשרים אמה שאינה ראויה ליעשות אלא במחילת קבע הלכך בית חשיבא נמי לענין מזוזה: כל

מוסף רש"י

סוכה דירת קבע בעינן. דאתיה להשתמש קבוע ונראית כבית (סוכה ז:).

תוס' ישנים

ודילמא אתי לאפרושי מן הפטור על החיוב. וא"ת והא בכמה מקומות תקנו מעשר מדרבנן ולא גזרו וי"ל מהכא איכא למיטעי טפי דלא תקנו אלא בבני דגזרה היא אלא בבני דבית גמור חשיבא וכי האי גונא אמרינן בפסחים (דף נא.) גבי מלחת דתרחת ניכלה זר בפסחים דילמא אתי לאפרושי מן הפטור על החיוב כו': דילמא אתי לאפרושי כו'. תימה דמאי איכא בלא מעשר איכא היכירא על אותו שנתחייב ואלא פני הבית אי מאותו על זה נהי דאינו מתחייב כלל במעשר עד שיראה פני הבית מ"מ אם הפרים ממנו מעשר כשיגיעו שפיר דמי כדקתמר בעלמא (ביצה דף יג.) מעשר שהקדימו בשיטלון פטור מתרומה גדולה וכ"ש אותה שמירחה (קודם) שראה פני הבית ועוד הבית היינ"ש דאיה מדתנן במסכת תרומות (פ"ח מ"ט) אין תורמין דבר שלא נגמרה מלאכתו על דבר שנגמרה מלאכתו ואם תרם תרומתו תרומה וכל שכן הלי שנגמרה מלאכתו אלא שלא ראה פני הבית וי"ל דמ"מ יש לחוש כגון כשבאים התבואה דרך נגות וקרפיפות (סוכה לו) אי הבאה דס"ד שמן התורה חייב במעשר אפילו הוא באמצע עראי רגא להפרישו על אותו שהבאים כמון בבית שמן הטורה (פטור) (חיב) במעשר לענין אכילת קבע דלא שריגן אלא לבתמתו בלבד: ה"ג בקונטרס ובפירוש ר"ת דרבי יהודה סבר לא גזרינן שאר ימות השנה אטו שבעה ורבנן סברי גזרינן א"ל דבא הא סוכת החג בחג קתני פירוש דבנן דגזרו אפילו בחג ואם הדין בשבת פרהדרין ביום"כ ות"ח וכי לא היה יודע אביי דבחג קתני י"ל דוקאי יש יודע ואם לא מייבי אלא בשבת אבל בסוכה מחייב כל שבעה מדרבנן ואיה יכול ולאי להקשות דרבנן מדרבנן דפטרי ולעיל מחייבי אלא שהיה יכול לומר דתרי רבנן ניהו ומיהו קשה קלת דאמאי לא קתרץ ליה רבא בהדיא דר"י אדר' יהודה קשיא דרבנן מדרבנן לא קשיא ועוד קשה קלת דמשמע דאי לא הוה תני בחג הוה אתי שפיר וכ"ש דקשה טפי דר' יהודה אדרבי יהודה דרבי יהודה מחייב הכא מן התורה ולעיל לא מחייב אפילו מדרבנן ורבנן פטרי הכא ולעיל מחייבי אף כזה י"ל דר' יהודה לא מחייב הכא אלא מדרבנן דגזר אטו בית אבל בשבת לא גזר משום דסוכה כדפרישית לעיל ויש פרים דגרסי דאיפכא דרבי יהודה סבר דגזרינן שאר ימות השנה אטו שבעה ורבנן סברי לא גזרינן והשתא אתי שפיר דפריך והא סוכת החג בחג אבל בחג קתני אפילו אי אמרת דסבר אביי אם לא נאמר דסבר אביי מני סוכת החג אבל עוד קשה דרבי יהודה אדרבי יהודה ורבנן אדרבנן כדפרש: ורבי יהודה לטעמיה דאמר בסוכה דירת קבע בעינן. גבי טולטו פטרינא להו סוכה דירת קבע בעינן (סוכה דף ז:) ואפילו הכי פטר סוכה ממחוה החם בפ"ק (דף מ:) גבי זו לפנים מזו י"ל דהתם בשאר ימות השנה ולא בחג אבל אין לומר דאף דרבי מאיר מצריך דירת קבע מ"מ פטר לה ממחוה דלא בעי דירת קבע כמו ר' יהודה דעל כרחיה טילטו הני תנאי דהתם לא שוו בדירת קבע דלרבי צריך ד' אמות ולבית שמאי דאמרו דאמרו דהתם אמר מ"מ אשכחן לר"מ דמצריך דירת קבע יותר מהך דהא רבי אית ליה דירת קבע יותר מכ"ש דמצריך בסוכה ד' אמות

מסורת הש"ס

א) [סוכה ז: כא:].

רבינו חננאל

וניחוש דילמא מפריש מזה מעשר על אחר [שמחייב מדאורייתא, ונמצא מפריש מעשר מן הפטור על החייב. אלמא במעשר (דאיכא) [ליכא] למימר חייב מדרבנן. ומפורש בתחילת סוכה. ופירוק רבה בשבעת ימים שכהן דר בה כולי עלמא לא פליגי דחייב במזוזה. כי פליגי בשאר ימות השנה, רבנן סברי גזרינן לקבוע בה מזוזה כל השנה אטו שבעת ימים שכהן גדול דר בה, ור' יהודה סבר לא גזרינן. א"ל אביי והא סוכת החג בחג קתני מכלל שחלוקתם בשבעת ימי החג, ופירוק רבה פירוק אחר ואמר ודאי לא פליגי אלא בהני שבעת ימי דדר בה כהן גדול, ושני ליה סוכה מלשכה, טעמא דרבי יהודה בסוכה דבעי דירת קבע, ודירה לדעתיה, דירת קבע כדתניא סוכה שהיא נבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה ור' יהודה מכשיר עד מ' וני אמה. וכל דירת קבע וכל דירה נמי שהיא לדעתיה, חייבת במזוזה, אבל דירת כהן גדול בלשכה זו בעל כרחיה היא, לפיכך אינה חייבת במזוזה מדאורייתא. (ו)רבנן הוא דתקינו לה מזוזה שלא יאמרו כהן גדול בבית האסורין הוא חבוש. דברי רבנן פשוטין הן.

תוס' ישנים (המשך)

על ד' אמות ואיכו לא מגרעי אלא לאמר ואיכו ושולחנו ואכי יוחנן סבר ליה כרבי דאמר ד' אמות על ל' אמות ומכשיר סוכה בגובה בכבשן וכ"מ פוסל סוכה בגובה אלמא מלרך בייחר דירת קבע ועוד כי אין נראה לחלק לענין דירת סוכה של קבע לענין מזוזה כדאמר בריש פרק היכן ואכ"מ רבי יהודה לטעמיה דאמר סוכה דירת קבע בעינן והרי מטה אהל עראי ולא אתי אהל עראי ומבטל אהל קבע וכ"ש סבר אתי אהל עראי ומבטל אהל קבע ואמאי קאמר הכי ליתא דכ"ש סבר דסוכה לא הוי כל כך אהל קבע ואיכא אהל קבע כמו רבי יהודה אלמא שכולן הן שוין לענין דירת קבע לענין שאר דברים כמו לענין מזוזה כי ערלאי יה"ה לענין מזוזה כי למה נחלק בדתוקים נדבר שאין נראין. ה"ל אלמאן: **רבי** יהודה לטעמייה דאמר סוכה דירת קבע בעינן. וכבא לטעמייה דמפרש בריש סוכה (דף כ.) דטעמייה דרבי יהודה משום דירת קבע בעינן וכל שאר אמוראי דתתם לית להו דרבא דסבר דבעינן דרבא דכבא ופבני דמהכא יש להוכיח מדר' יהודה סוכה דירת קבע בעינן אבל מהן דסוכה ליכא למשמע מיניה: ורבי יהודה סבר דירה בעל כרחיה לא שמה דירה. וסוכה לאו דירה בעל כרחיה הוא שאינו זז מביתו ואפשר ובניו בבית ובולך הנה והנה וא"ת אמאי דמיק למיתני טעמא דרבי יהודה בהכי לימא דטעמייה דרבי יהודה דפטר לשבת פרהדרין משום דלא מתלקה ירושלים לשבתים ושמעינן ליה לקמן (דף יב.) אף בית המקדש של כרכים וי"ל דאי הוה פטר ליה רבי יהודה מטעם דלא מתלקה לא הוה שייך לאיתויי כיה מזוזה משום גזירה שמא יאמרו כי דבולי עלמא דעבי דהר הבית פטור ממזוזה דלאו ניחו הוא. ובירושלמי יש גרייתא דתני בה ובשעדיך פרט לשעדי הר הבית לשבת ועזרה ותניא אחיך לרבותן ומיקי לה חדא כי' יהודה ותנא דרבנן:

ת) ל"ל לסוכה שאינה ניאה ומ"ד שמן כי כל"ל ועיין ש"י.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com